

A CARON DAS ELEIÇÕES DO CENTRO GALEGO

A NOSTRA TERRA

ANO LI

Buenos Aires, Xaneiro 1969

Nº 510

CASTELAO

Castelao é un arquetipo da nosa caste. A súa suxugante personalidade, ten o feitizo dos grandes persoaxes da historia. Para os galegos, acada o vaor dun símbolo. Ben podemos dicir que Galiza encárnase en Castelao. Aínda non é tempo de valorar a trascendencia da súa obra singular, de múltiples facetas, i- enmarcada na súa circunstancia que é a nosa. Pero xa a súa lembranza emoveita o corazón dos galegos alén de credos e idioloxías. Para os que compartimos con ele o ideal i-o sentimento dunha Galiza ceibe, creadora do seu destino, é, entrañablemente, a nosa prenda, como espesara en ocasión memorabel o gran poeta Cabanillas, i-é bandeira e loita, paradigma e fito.

Castelao foi un esceicional escritor i-artista, un esgrevio humorista. Tencionou diferentes xéneros literarios, i-en todos eles deixou a marca do seu talento, da súa orixinalidade creadora. A obra literaria i-artística de Castelao, acada unha profunda dimensión social, beta da que carés coasi toda a literatura penin-

suar. Escrita nunha prosa viva, requintada, i-a ves popular, que rexouba lacerante ironía, morna i-espranzada tenura, fonda de psicoloxías acomezadas, aínda insuperabel na nosa literatura. Está elaborada coa dór i-a tristura seculares da Galiza que ele atopa, un povo sin esperanza que se desanga na emigración; un povo ben dotado, frustrado pola historia; abandonado a súa inconsciencia, orfo de misión algunha no mundo, e reducido a tristísima condición do que é si imaxe nin relembrado. Cobra vaor de testemuño, denuncia do viver angurioso do povo galego, condeado fatalmente a miseria espiritual i-a fame por un Estado inmoral e calamitoso que non xustifica a súa existencia.

Pero isto, que é moito, non abondaría para erguelo no outo pedestal das figuras reitoras. A penosa e desesperante situación secular do seu povo, golpea brutal na súa conciencia hipersensibil e decide, simultaneamente, a súa apaixonante vocación de patriota. Entón érguese na figura máisima, na i-alma mater do movimen-

to político que procuraba unha Galiza distinta, ricaz, progresista e creadora, rexida por si mesma, e déixanos un herdo precioso, o idcario político do noso futuro colectivo. Deste xeito a súa vida i-a súa obra fúndanse nunha soa entidade inseparabel. A vida i-a obra de Castelao fóronlle adicadas enteramente á Galiza oprimida que ningún amou tanto, que a ningún lle doeu conscientemente como a ele, e teñen un íntimo vencello coa conciencia do povo galego. Velai a grandeza moral do esimio e querido mestre.

Nos anos posteriores á contenda civil, certa cativés intelectual, tenciou cercar gratuitamente a personalidade integral do gran patriota, e impondo, mutilándoo, ao Castelao artista. Tarefa van. A súa vida semente axiña comenza a dar froitos ben sazoados. Para as novas xeneracións galeguistas, encarregadas de dar liberdade a Galiza nas loitas duras que se aveciñan, Castelao xa é bandeira e fito. Comproballo, échenos de ledicia e devóltanos ao corazón a esperanza.

O FRACASO DUN REXIME

Por Dr. Ramón Rey Baltar

"Sobre mña, o ceo estrelado, dentro de min, a lei moral". (Verbas de Manuel Kant, que serven de epitafio na súa tomba da catedral de Königsberg, oxe Kaliningrado).

18 de Xullo de 1936. Velai a data máis fatídica para Hespaña. Nela encomezou unha longa noite pecha, sin estreitas nin lei moral. Non e mester recordar o que sucedeu dende ese intre. Patente e ben documentada está a ola sanguinaria que invadira a península. Un vento de loucura arrasou todo o que hasta entón era diño de respecto. Non había máis lei que a do máis forte. Forzas estrañeiras invadiron o noso chan coa soa consiña de matar, matar sen piedad, hasta eisterminar a semente roxa, que ameazaba os intereses da caste tradicionalmente opresora do povo: aristocracia, milicia, clero, terratenentes e outa burguesía...

¿Quén había desatado todos os maes que Pandora gardaba na súa caixa tráxica? O medo a perder as prerrogativas que sempre tiveron á súa disposición os poderosos cos malos gobernos ha-

bidos na apodrecida monarquía, dende o consentido Carlos IV e do seu nefasto fillo Fernando pasando pola hxeira Isabel II, e terminando co rei felón, que consideraba carne de galiña aos prisioneiros do desastre de Annual, e pol-o tanto indios de rescate. I esto é o que agora parece que se trata de resucitar, nomeando Príncipe de Asturias ao profexido do caudillismo...

¿E para chegar a este final de opereta fixéronse correr mares de sangue, que deixaron odios por varias xeneracións e fixeron retroceder ao país a tempos da Inquisición, carido se queimaban homes por ideoloxías de liberdade e de respecto humano? E anque agora non se queime a ningún, condénase a cárcere ou desterro a todo a aquel que contravenía as ordes do mandamais. E dicir, que estamos igual que na Idade Meia. Hespaña quedou atrasada en máis de cincuenta anos, no progreso espiritual do mundo, perdendo, ademais, a súa independencia. O noso maior nemigo, o que nos apañou as migarras do noso gran imperio, o ano 98, ten o seu talón de ferro posto na nosa terra. Bases aéreas de

bombas atómicas, controladas por soldados americanos, e dólares que contribuen a restablecer a economía deteriorada do país, cúa única industria importante é a do turismo, mentras a nosa xente ten que abandonar os campos a vese obrigada a emigrar pra traballar de criados nos países de Europa central, chegando hasta Inglaterra, Canadá e Australia... ¡Fermoso paradiso trouxo a Hespaña a gran revolución nacional, que nos ía a poñer á cabeza do mundo! Nada menos que outro imperio como o de Carlos V. Arriba Hespaña! ¡Cánto mentecato berrou esta idiotez!...

Pero hai indicios de que se aproxima o intre de render contas. Un cambio, quizais non lozano, adivíñase no ambiente... Moitas son as señales que o anuncian. I eisi como as ratas son as primeiras en abandonar o barco que se vai ó fondo, eisi os cartos emigran a outros países máis seguros. E oxe na Argentina hai gran abundancia de monopolistas hespaños que mercan Bancos, forman consorcios e tratan de crear industrias que poñan a salvo os intereses habidos quén (vai pag. 2)

HOMAXE A CASTELAO NO XIX CABODANO DO SEU PASAMENTO

Domingo 12 de xaneiro ás 10 hs. no Panteón Social do Centro Galego, na Chacarita
Domingo 12 de xaneiro ás 11 hs. no Pazo Galego do Centro Pontevedrés (OLIVOS)

Encol do Noso Problema Político

¿QUE E ESPAÑA?

A lus dunha nova lectura, a "Teoría do nacionalismo galego" publicada o ano 1920 por Vicente Risco, ten envellecido dabondo, é ambigua e contradictoria no seu punto culminante, onde se require a maior claridade e precisión. Isto é consecuencia de reeditar textos avalados só pola firma dun autor prestixoso, como neste caso, sen unha sempre necesaria revisión. Todo envellés neste mundo, i aínda máis, cando se trata dun texto que sigue a liña ascendente dun movemento político de carácter patriótico, como é o galeguismo. Lóxicamente, encol do noso problema fundamental, posteriormente teñense dito cousas máis completas e precisas. Do mesmo autor, fora mellor recurrir "O problema político de Galiza", onde —se a memoria nonos é infidel— o seu pensamento político cobra verdadeira fisonomía.

Non é noso propósito enfrasarnos agora nunha crítica encol da dita monografía que tivo no seu tempo fonda transcendencia e marcou un fito na evolución do movemento político e patriótico a prol da autodeterminación de Galiza. Semellante cousa non serviría para ren. Vai sendo hora que a teoría i-o pensamento político de Galiza xa dabondo madurecidos, comencen a trocarse en acción e decidida loita. Vivimos tempos de acción i-anceamos dunha vegada facer realidade os ideais máis caros á nosa vida. Sabemos e sentimos que a nosa única patria é Galiza. Máis para acadar a ser unha verdadeira patria, debe ser incuestionabelmente ceibe.

Toda coiciencia madura do ser galego —uo de outro povo— desemboca sempre no nacionalismo. Máis, conveñamos, o nacionalis-

mo resulta unha posición arriscada, e dramática alternativa, pois significa o compromiso de dar independencia política i- existencia real a nosa patria, que, asoballada, opreixa, é agora un nome xeográfico. Decimos que o nacionalismo, que para nós supón dar independencia política a un país como o noso —outro nacionalismo xa non compartimos—, é unha posición arriscada de dramática alternativa, por unha razón sinxela. O dereito natural non existe, ao parecer, na historia. Porque ningún Estado cede parcelas de terra que considera súas historicamente, nin siquiera, a vegadas, de boa gana concede lizgairas atribucións de índole administrativo. Fronte a esta posición irredutíbel, érguese outra tamén irredutíbel: a do povo asoballado, que na toma de conciencia nacional —a rebelión nasce dunha toma de conciencia— aspira a conquistar a súa liberdade. Entón, non lle fica a este povo, outra alternativa que a loita.

Hai xentes que diante de semellante alternativa, sen vaor suficiente para enfrentala como corresponde, pasándose de intuitivos ventadores do futuro, desbotan o nacionalismo como etapa superada da historia. O mundo, din, camíña deica a súa unificación; daquela a súa parcelación actual tende a desaparecer definitivamente. Nós imos máis lonxe. Cecais no mundo futuro, a ciencia pode vencer ao arte i-até á especulación filosófica, e, deste xeito, sufrirá a cultura. Pode ser que a técnica, levada pola man da ciencia, faga da vastedade do mundo, unha pequena Galiza, i-o sentimento de patria estingase. Mais, cando ese caso chegue, abranguerá a tódalas patrias e,

sentirse francés ou hespañol, o mesmo que galego, certamente será un anacronismo. Pero aventurarse n-alta hipótese, na que aínda non cremos, para decapitarnos politicamente, é querer escurrirle o bulto a esa dramática alternativa e treicionar, por cobardía, os ideais esenciaes da nosa vida.

Velai, ao noso ver, o pranteamento esaiito do problema fundamental de Galiza.

Polo d-agora, a soberanía política ou chámase como se queira, a autodeterminación dun povo, é a condición previa para que un país sexa integralmente e teña a posibilidade de resolver os seus problemas. O dito, val como axioma histórico. Por elo, refugamos de antinacionalista e carente de realidade histórica, esta afirmación de Risco na súa devandita "Teoría", o mesmo que aos intelectuais que só ven en Galiza unha entidade cultural: "unha nación pode ser tal nación sen autonomía de ningunha clás, sempre que o sentimento nacional sexa forte d-abondo. En troques, a mesma independencia política, non abunda pra faguer unha nación".

Non; é a partir da autodeterminación cando un país comenza a ser. A autodeterminación política, é a espíña dorsal que sustenta a estrutura dun corpo nacional. Prescindir dela, é condenar a un povo á súa desaparición, ou a a vexetear na indixencia leltargal do inconsciente. Crear unha vida i-unha cultura propias, é infinitamente moito máis complexo do que un fondo sentimento nacional, por moi fonósimo que éste sexa.

B. Souto

triotismo españolista, na primeira e máis eficaz promotora das correntes separatistas porque no que a nós os gallegos respecta, non somos casteláns, non podemos ser casteláns e non queremos ser casteláns; e si casteláns i-españoles son sinónimos, de feito non somos, non podemos ser, e non queremos ser españoles.

Resulta unha ridícula necedade pretender afirmar nunha negación o concepto de nacionalidade. Un galego pra ser auténticamente español non pode deixar de ser galego, porque ista condición venlle da raíz telúrica da historia, da súa cultura, da xeografía, e tamen, ¿porqué non?, da súa raza e de todo canto lle bule con pulo vindo no ámago do seu ser. Velai o porqué do fracaso secular do Estado español. España diste xeito e un valeiro abstracto non como ten de ser unha suma de concretos: Galiza, máis Cataluña, máis Vasconia, máis Castela. Ninguén é particularmente España, son todos, millor dito Hespaña ou Hispania, si se quer por ser moito máis axeitado a realidade histórica. Monopolizar como dende séculos ven acontecendo o nome e a representatividade do hispanismo, é pechalo nun molde demasiado estreito, millor dito suxetalo nun chaleco de forza, que ademais de facelo odioso pra todos os países periféricos convirte nunha entelequia carente de autenticidade. Aqueles que por un mal entendido egoísmo particularista ou falso orgullo tencionan ser os únicos donos dun sentimento de patria, lonxe de procalaio estaño destruindo, así pois, non son a síntesis do patriotismo senón en realidade a súa antítesis.

ELEITORALISMO, EMIGRACION E DIVISAS

Pondra en práctica unha torpe manobra encamiñada a sobornar a conciencia da nosa colectividade en vísperas das eleccións do Centro Galego, as autoridades da nosa máxima institución, en complicidade coa representación diplomática do réxime falanxista, artellaron unha ben publicitada audición de televisión a "beneficio" da Asociación Cooperadora pro Centro Galego, onde nunha escea espetacular o devandito embaixador fixo entrega da suma de cinco millóns de pesetas doados polo goberno de Madrid como querendo amostar unha grande estimanza polos gallegos emigrados e unha xenerosidade digna de loubanza.

Mais eiquí compre preguntar. Era sinxeira ista estimanza e pretendida xenerosidade da dictadura franquista ou resposta somentes a un moviío oculto de propaganda e coacción eleitoralista?

Sería certamente un acontecemento histórico, que por primeira vez ó longo de varios séculos de zugar insaciabel o froito creador de Galiza e dos galegos, o centralismo mesetano dera algunha proba de sinxeiro e desintresado desprendimento, do que por outra parte, nin Galiza nin os galegos temos mester; nada pode dar quen nada ten, e se como niste cosa o pretendido "beneficiado" recibe unha mínima parte do que previamente foi despozado, entón a xenerosidade trócase en agravio, pois a perda material hai que lle engadir a buira que supón tencionar beneficiar a quen previamente se perxudica.

A iste respecto compre analizar un aspecto importantísimo da política emigratoria do réxime falanxista que amosta doadamente a súa xenerosidade estudando algunhas cifras tocantes ó volume emigratorio da nosa poboación e as xugosas divisas de que se lucra explotando o drama secular da expatriación forzosa, fomentada e dirixida con rara perfeición dende as esferas oficiais. As devanditas cifras son de fonte oficial, estraguidas da derradeira publicación do Ministerio de Trabajo do goberno de Madrid, sección "Instituto Español de Emigración" correspondente a 1964, o cal no volume número 4 páxina 19 di así:

"A sección remesas, abrangue as actividades desenvoladas pro "facilitar e controlar" os xiros das remesas que por intermedio de transferencia bancaria e os servi-

cios de Euro Postal Internacional remesan os nosos emigrantes ás súas familias que moran dentro do territorio nacional:

Ano	Remesas recibidas por medio do Xiro Postal Internacional arraxan estes resultados dende a data da súa implantación no ano 1959
1959	2.709.525,25 pts.
1960	177.454.664,62 "
1961	1.139.318.829,—" "
1962	3.001.894.216,49 "
1963	5.335.839.034,59 "
1964	8.255.805.834,55 "

A distribución por países dos 8.255.805.834,55 Pts. correspondentes ó ano 1964 é a seguinte:

Alemania	4.326.078.827,—" pts.
Austria	8.858.978,—" "
Bélxica	104.177.450,—" "
Colombia	21.152,35 "
Dinamarca	3.878.688,—" "
Franza	2.198.841.330,—" "
Gran Bretaña	3.863.171,97 "
Holanda	324.615.288,—" "
Italia	31.472.762,—" "
Luxemburgo	9.621.269,—" "
Marrocos	6.791.116,—" "
Suecia	8.287.548,—" "
Suíza	1.228.255.893,23 "
Outros países	163.821,—" "
Total	8.255.805.834,55 pts.

Velai unha das industrias máis lucrativas de onde o réxime falanxista fornece os recursos conque se nutre o seu aparello de tiranía e opreixión.

Non son as cifras que deixamos expostas, publicadas nunha revista oficial do Ministerio de Trabajo unha crara confirmación da incapacidade secular do centralismo asoballador?

Os Galegos, e agora tamen os españoles, emigran ós países europeos en procura de xornales que lles permitan ceibarse da fame e a onde tamen "emigrar" o mineral de ferro do Bierzo, a enerxía eléctrica producida polos nosos ríos, os caolins e outras materias primas que terían de ser alicerces de riqueza, de prosperidade económica e de benestar social. Non sería moito máis racional e sobór de todo máis patriótico, industrializar no propio país as riquezas primarias que agora se exportan, pra evitar que o invalorable capital humano que agora enriquece do seu esforzo creador a outras terras máis afortunadas non teña necesidade de deixar patria fogar e familia?

Isto que tería de ser un degoiro lóxico e normal en calisquera país desenrolado, constitúe unha inalcanzable utopía na España centralista, que no decorrer de todos os tempos ten doadamente demostrado ser un total e completo fracaso histórico.

Velai pois de onde maran as "divisas" conque se amostan tan fachedosas as autoridades diplomáticas do goberno centralista. Cando en Galiza existen vilas como Sada, con doce mil habitantes que, apesares de ser residencia de vran do caudillo dictador, non teñen unha súa de primeiros auxilios, nin escolas e outros elementales servicios sanitarios; preténdese mercar a nosa conciencia co diñeiro producido pola exportación do máis inestimabel capital que calisquer país poida atesurar: o home.

IRMANDIÑOS SUSPENDIDOS

A Comisión Directiva da Irmandade Galega, en xuntanza do 7 de outubro, analizou detidamente a situación dos afiliados Antón Suárez do Pazo e Alfonso Souto Corbelle pola súa manifesta colaboración coas agrupacións antigalegas e de siño franquista a

carón do goberno do Centro Galego.

Por unanimidade, a Comisión Directiva acordou suspender nos seus dereitos a ditos afiliados deica a próxima Asamblea Xeral á que serán invitados pra responderen ós cárreos que se lle imputan e, na que se determinara, en definitiva, a súa situación no seo da entidade.

O POBRE RAMOU

O pobre Ramou anda moi doente, e no seu "Candil" bradando está sempre.

Un "Candil" fedento, que se di "de España", onde Ramou verte auga enxexigada.

O pobre Ramou como che é tan parvo, lixugo o "Candil" coitando lustralo.

Co chasco sofrido coas eleccións, adoeceu tanto, que mexa aréons.

Con brados de besta bota a mexarreira, e fai do "Candil" latrina de feira.

Brada ben, Ramou, e chimpa aréons; con iso non gañas unhas eleccións.

FESTEXOUSE O TRUNFO DAS ELEICTIONS DO CENTRO GALÉGO

Cun gran banquete no que campeou un vibrante espírito patriótico galego, o vernés 13 de nadal, pola noite, as agrupacións A Terra Breogán, Galicia e Unión Galega, celebraron a vitoria electoral do 27 de outubro no Centro Galego.

Perante dunha extraordinaria concurrencia que superou o milleiro de persoas, o señor Valentín Fernández, co seu natural dinamismo e senso de organización soupo dárelle ó aito o entusiasmo requerido a tal acontecemento.

Na cabeceira da mesa estaban presentes os integrantes da X. D. do Centro Galego; presidentes e segredarios das agrupacións pro Centro Galego; representantes dos Centros provinciais galegos; da Irmandade Galega... dos xornais "La Razón", "Correo de Galicia", "Crónica"... e figuras da colectividade: D. Manoel Puentes, D. Pedro F. Prado, D. José Neira Vidal, D. Antón Alonso Pérez, D. Daniel Calzado, D. Manoel Martínez Lamela, D. X. Manoel Pedreira, D. Lois Guede, D. Bieito Cupeiro..., os xornalistas Víctor L. Molinari e Arturo Cuadrado, e en lugar destacado D. Alfonso Reboreda, que

presidiu o aito, D. Antón Alonso Ríos e Dona Virxinia Pereira de Castela.

Fixeron uso da verba neste magno aito de galeguidade e democracia o señor Manoel Martínez Lamela, pola Agrupación A Terra; o doutor Alberto Adrio, por Unión Galega; por Galicia o fixo o señor Edoardo Pérez e por Breogán, o señor Neira Vidal.

Fechou o aito o Vicepresidente do Centro Galego señor Alfonso Reboreda quen, fixo un vibrante chamado a manter esta maravillosa unión na loita até facer esquecer o malfadado outubro de 1966... e darnos a batalla, definitiva pra que o Centro Galego volte a ser gran entidade galega, prestixio de Galiza e da nosa colectividade.

PINTOR ENXUIZADO

O xuíz militar de Pontevedra ordeou sexa posto en cadea pra sere enxuzado por inurias ó exército o pintor Xavier Pousa.

O arresto foi feito no intre mesmo que este coñecido pintor facía unha exposición de gravuras na histórica cidade de Tui xunto con outros pintores galegos que tamén foron detidos e logo postos en liberdade.

